

Nederlandse Reisopera

Geadviseerd subsidiebedrag: **€ 4.767.000**

Gevraagd subsidiebedrag: € 4.767.000

Over de instelling

Stichting Nederlandse Reisopera, podiumkunsten, overig opera-aanbod, Enschede

Stichting Nederlandse Reisopera (hierna: Nederlandse Reisopera) heeft tot doel om met verrassende en kwalitatief hoogwaardige operavoorstellingen zoveel mogelijk mensen de schoonheid en relevantie van opera te laten ervaren. De instelling ziet het als haar verantwoordelijkheid om de authenticiteit van opera in ere te houden en tegelijkertijd de kunstvorm verder te ontwikkelen en te vernieuwen. De Nederlandse Reisopera maakt minimaal drie operaproducties per jaar die te zien zijn in verschillende steden in het hele land. Het repertoire is een combinatie van bekende en minder bekende titels. Kernwaarden van de instelling zijn authenticiteit, kwaliteit, lef en toegankelijkheid. De Nederlandse Reisopera profileert zich als een gezelschap dat opera naar mensen toebrengt met een programma voor iedere levensfase: 'Een leven lang Reisopera'.

Subsidieadvies

De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.20, lid 2 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Nederlandse Reisopera een subsidiebedrag toe te kennen van € 4.767.000, mits de instelling voldoet aan de volgende voorwaarde(n):

- De instelling geeft een nadere toelichting op haar artistieke plannen, waarbij ze inzage geeft in haar repertoirekeuzes, haar keuze voor artistieke teams en haar visie op casting.
- De instelling licht toe hoe ze in de periode 2021 – 2024 voldoet aan de voorwaarde in de regeling om op het gebied van talentontwikkeling samen te werken met Opera Zuid en De Nationale Opera, waarbij deze laatste instelling een coördinerende rol speelt.

De Nederlandse Reisopera weet met relatief geringe middelen een steeds grotere zichtbaarheid in Nederland te realiseren met in het algemeen kwalitatief goede en verrassende operaproducties en goede programma's op het gebied van educatie en participatie. De raad vindt het prijzenswaardig dat de Nederlandse Reisopera kiest voor gedurfde titels en ook over de grens

van het strikte opera-genre kijkt, door zijn interesse in musical, multimediatheater en muziektheater voor de jeugd. De instelling presenteert een paar goede plannen voor talentontwikkeling en is stevig ingebed in landsdeel Oost.

De raad mist een nadere toelichting op de programmakeuzes, de keuze voor artistieke teams en de casting. Ook ontbreekt een uitwerking van de subsidievoorwaarde dat de instelling op het gebied van talentontwikkeling samenwerkt met De Nationale Opera en Opera Zuid, waarbij De Nationale Opera een coördinerende rol dient te spelen.

De Nederlandse Reisopera staat er financieel gezond voor. Voor de komende periode ontvangt de instelling extra subsidie van OCW, die ze zal gebruiken om de organisatie te verstevigen en het verdienmodel uit te bouwen. In de periode 2021 – 2024 verbetert de instelling de arbeidsvoorwaarden en werkt ze aan de verlaging van de werkdruk.

De Nederlandse Reisopera reflecteert voldoende op de toepassing van de Fair Practice Code, de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit en Inclusie. Met betrekking tot deze laatste code boekt de instelling grote vooruitgang op het gebied van inclusie onder het publiek. Op het gebied van programma, personeel en partners heeft de instelling nog een verbeteringslag te maken.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

De Nederlandse Reisopera weet met relatief geringe middelen een steeds grotere zichtbaarheid in Nederland te realiseren met in het algemeen kwalitatief goede en verrassende operaproducties. De multidisciplinaire productie 'L'Orfeo' vormde een van de hoogtepunten uit de afgelopen periode. De makers die de Nederlandse Reisopera aantrekt, beheersen zichtbaar het vak en vertalen dit in producties met een grote zeggingskracht voor het publiek.

Voor de periode 2021 – 2024 presenteert de Nederlandse Reisopera een ambitieus programma, dat bestaat uit een interessante mix van bekend en onbekend repertoire. De raad onderkent het spanningsveld waarin de instelling opereert, waarbij ze enerzijds gedurfd wil opereren en zich anderzijds geconfronteerd ziet met een zekere terughoudendheid voor risicovol werk bij regionale theaters. De raad vindt het prijzenswaardig dat de Nederlandse Reisopera dat spanningsveld niet schuwt en toch kiest voor gedurfde titels als 'Das Wunder der Heliane' en het hedendaagse 'Powder her Face'.

De Nederlandse Reisopera kijkt ook over de grens van het strikte operagenre. De raad is verheugd dat de instelling de komende periode haar zoektocht voortzet naar de kruisbestuiving met 'lichtere' genres. In 2019 al boekte ze succes met de musical 'A Little Night Music' van Stephen Sondheim. De komende periode organiseert ze enkele semi-concertante uitvoeringen van Bernsteins 'Candide' en Gershwins 'Porgy and Bess'. Ook nieuwe samenwerkingsplannen met Theater Sonnevanck om muziektheater voor de jeugd te produceren, spreken tot de verbeelding.

De raad signaleert met spijt dat de instelling in haar plan alleen titels en namen noemt, maar geen nadere toelichting geeft op de programmakeuzes, de keuze voor artistieke teams en de casting. Met betrekking tot de zangers is niet bekend in hoeverre de instelling Nederlands of in Nederland opgeleid talent wil casten. De raad vraagt zich daarnaast af hoe de voorgenomen programmering zal bijdragen aan de verwezenlijking van de missie en visie van de instelling om de authenticiteit van opera in ere te houden en tegelijkertijd de kunstvorm verder te ontwikkelen en te vernieuwen.

Vernieuwing

In het algemeen vaart de Nederlandse Reisopera met zijn grote producties niet per se een vernieuwende koers, wat direct samenhangt met de opdracht aan deze instelling om de brede regio aan te spreken met opera. Een uitzondering vormde in de periode 2017 – 2020 de gedurfde multimediatproductie 'L'Orfeo', waarvoor het regieteam samenwerkte met een beeldend kunstenaar en een choreograaf. De raad constateert met spijt dat de instelling de komende periode geen vervolg lijkt te geven aan deze grootschalige multidisciplinaire samenwerking. Wel maakt de instelling in de komende periode samen met de 3D-studio Tiny Giants een genre-overstijgende encenering van Humperdincks 'Hänsel und Gretel'.

Buiten het hoofdpodium toont de Nederlandse Reisopera zich een vernieuwer in het nadenken over wat een operagezelschap kan betekenen voor het culturele klimaat in een stad en regio. Met vele samenwerkingen binnen de stedelijke cultuurregio Twente en met sterke trajecten op het gebied van educatie en participatie, is de instelling bezig haar zichtbaarheid en waarde duurzaam te vergroten.

Op het gebied van talentontwikkeling versterkt de Nederlandse Reisopera in de periode 2021 – 2024 zijn beleid. Zo begint de instelling een 'Summerschool' voor in Nederlands opgeleid zangtalent, een initiatief dat de raad toejuicht. Ook de 'mini-opera's', waarin nieuwe regisseurs en uit de 'Summerschool' voortgekomen zangers participeren, klinkt interessant. De raad vindt het jammer dat de instelling deze initiatieven niet nader toelicht in haar plan. Hij had graag gelezen welke talenten de instelling op deze manier begeleidt, hoe talent wordt geselecteerd, wat de genoemde

programma's inhouden, en hoe talenten vervolgens doorstromen naar het veld.

Een aansprekend initiatief is de 'Reisopera Concept Challenge'. Hierbij produceert de instelling een kleinschalige productie met een Nederlands of internationaal artistiek team dat het beste concept indient en stuurt deze productie vervolgens op reis door het land. Met bovengenoemde initiatieven geeft de Nederlandse Reisopera het operagenre een nieuwe impuls.

Een subsidievoorwaarde voor alle drie de opera-instellingen in de BIS is dat zij samenwerken op het gebied van talentontwikkeling, via de DNO Studio of op andere wijze. De Nationale Opera dient hierbij een coördinerende rol te spelen. De raad vindt het zorgelijk dat deze samenwerking nog altijd niet tot stand is gekomen. De raad adviseert daarom de instellingen te vragen alsnog de gevraagde samenwerking vorm te geven, gecoördineerd door DNO; zie hierover ook de inleiding en het advies over De Nationale Opera en Opera Zuid.

Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering

Op basis van de aangeleverde gegevens constateert de raad dat de Nederlandse Reisopera een gezonde bedrijfsvoering kent. De instelling handelt professioneel en is zich bewust van kwetsbaarheden in de organisatie. De Nederlandse Reisopera beschikt over een risicoanalyse met bijbehorende maatregelen die regelmatig worden besproken en geëvalueerd. De instelling betaalt een deel van de medewerkers conform de oude cao van de Reisopera. Medewerkers die na de bezuinigingsoperatie van 2013 zijn aangetrokken, worden gehonoreerd volgens de eigen personeelsgids. Betalingen en secundaire arbeidsvoorwaarden tussen deze twee groepen werknemers worden de komende periode gelijkgetrokken. Freelancers worden zo veel mogelijk betaald volgens de cao Toneel en Dans en beschikbare honorariumrichtlijnen. De instelling erkent dat de werkdruk door medewerkers als fors wordt ervaren; zij formuleert in haar plan enkele maatregelen om deze druk te verminderen. De raad oordeelt positief over de zorgvuldigheid die in de plannen naar voren komt op het gebied van beloning en bedrijfsvoering.

Voor de periode 2021 – 2024 stelt de minister van OCW een extra subsidiebedrag voor de instelling beschikbaar. De Nederlandse Reisopera zal deze gebruiken om de organisatie te verstevigen, door de basisbezetting uit te breiden en het verdienmodel uit te bouwen. Interessante mogelijkheden bieden de nieuwe ateliers in de Performance Factory waarin de instelling in de periode 2017 – 2020 haar intrek heeft genomen. Haar expertise in ontwerp, bouw, logistiek en transport gaat de organisatie ook beschikbaar stellen aan amateurkunst en maatschappelijke instellingen in

de regio. Daarnaast wordt ingezet op sponsor- en fondsenwerving en op particuliere donaties, waarvoor een medewerker is aangetrokken.

Bevordering van educatie en participatie (inclusief publieksbenadering)

Met het uitgangspunt 'niet uitleggen, maar ervaren' wil de Nederlandse Reisopera mensen van alle leeftijden en achtergronden in aanraking brengen met opera en muziektheater. De raad oordeelt positief over het gegeven dat de activiteiten laagdrempelig zijn en constateert dat de instelling een grote ontwikkeling heeft doorgemaakt op dit vlak. De raad ziet dat de Nederlandse Reisopera op alle fronten werkt aan zijn zichtbaarheid voor een steeds groter en breder deel van de bevolking.

De activiteiten zijn vooral gericht op de (eigen) regio en de instelling presenteert een samenhangend pakket aan activiteiten voor het onderwijs, educatie in brede zin en participatie. De Nederlandse Reisopera bereikt met zijn educatieve activiteiten relatief veel publiek, van bijna alle leeftijden.

Alle activiteiten zijn gericht op interactie. Met het orkest Phion ontwikkelt de instelling het intensieve, meerjarige programma 'Peer Gynt' voor scholen in Overijssel en Gelderland die weinig toegang hebben tot cultuureducatie. Om een breder en nieuw publiek te bereiken, werken de Nederlandse Reisopera en Phion samen aan een pocketopera voor theaters en scholen in de regio. Voor het voortgezet onderwijs zijn verschillende programma's ontwikkeld, waarbij leerlingen onder andere zelf een voorstelling maken.

Enthousiast is de raad over de oprichting van het Reisopera Kinderkoor in 2018, waaraan kinderen tussen 7 en 12 jaar kosteloos kunnen deelnemen. Dit verlaagt de drempel voor kinderen om zich aan te sluiten, wat hopelijk leidt tot een diverse samenstelling van het koor. Dit koor zal bij verschillende voorstellingen meezingen. Ook over de voortzetting van de 'Meezing-Messiah' oordeelt de raad positief. Hiermee slaat de Nederlandse Reisopera een brug tussen professionele en niet-professionele zangers.

De Nederlandse Reisopera ontmoet zijn publiek bij zijn opera's, bij bovengenoemde activiteiten en daarnaast bij diverse optredens buiten het traditionele podium, zoals in het Volkspark en op festivals.

Geografische spreiding

De Nederlandse Reisopera is gevestigd in Enschede en is goed ingebed in landsdeel Oost. De raad oordeelt positief over de wijze waarop de instelling zich verhoudt tot culturele en maatschappelijke partners in Enschede en de stedelijke cultuurregio Twente. Met haar grote en kleinere producties bereikt de instelling daarnaast publiek in een groot deel van het land.

In haar reflectie op de aanvraag benadrukt de stedelijke cultuurregio Twente het belang van de Nederlandse Reisopera voor het cultuurklimaat in de stad Enschede, de regio Twente en het verdere landsdeel Oost. De regio haalt onder andere de twee broedplaatsen aan waarin de instelling is gevestigd – het Muziekkwartier en de Performance Factory – waardoor zij gemakkelijk verbinding maakt met lokale partners. De grote rol van de Nederlandse Reisopera binnen de keten van talentontwikkeling wordt geprezen; het sluit aan op het thema ‘traditie en innovatie’ uit het regioprofiel. De regio wijst in dit licht ook op het belang van de Nederlandse Reisopera voor de regionale arbeidsmarkt. Daarnaast sluit de landelijke en internationale functie van de Nederlandse Reisopera aan bij het thema ‘grenzeloos Twente’ uit het regioprofiel.

Toepassing Fair Practice Code

De Nederlandse Reisopera reflecteert beknopt maar duidelijk op alle vijf de kernwaarden uit de Fair Practice Code. De instelling blijkt zich duidelijk bewust van het belang van de code en handelt hiernaar. Dit blijkt uit de wijze waarop een goede werkomgeving, ontwikkeling van medewerkers en een goede beloning worden vormgegeven. Dat de Nederlandse Reisopera het extra toegekende budget inzet om de organisatie uit te breiden en zo de werkdruk te verminderen, vindt de raad positief. De raad vindt het beloningsbeleid van freelancers te summier toegelicht. Ook is in de aanvraag niet aangegeven welke mogelijkheden medewerkers hebben om vertrouwenskwesties, zoals grensoverschrijdend gedrag, te bespreken.

Toepassing Governance Code Cultuur

De Nederlandse Reisopera reflecteert beknopt maar voldoende op de toepassing van de Governance Code Cultuur door zijn omgang met de acht principes van de code kort te bespreken. De principes zijn ondergebracht in een implementatieplan dat jaarlijks wordt geëvalueerd en bijgesteld. De aanpassingen naar aanleiding van de hernieuwde code zullen in 2020 volledig worden toegepast. De instelling hecht aan transparantie en zet haar jaarverslag inclusief een verantwoording van de code goed vindbaar op de website.

In haar reflectie gaat de instelling in op de gewijzigde verantwoordelijkheden van de directeur-bestuurder, die zich vanwege zijn re-integratie tijdelijk vooral op strategische taken richt. Binnen de organisatie zijn de taken herverdeeld en is er extra ondersteuning voor de dagelijkse leiding; dit proces wordt actief gestuurd door de raad van toezicht en er is gezorgd voor externe begeleiding van de direct betrokkenen binnen de organisatie. Dit getuigt volgens de raad van gezonde governance. De raad verwacht dat de raad van toezicht hierbij niet alleen oog heeft voor het bewaken van de artistieke koers op korte termijn, maar dat door deze

werkwijze ook langetermijnbeslissingen op goede gronden kunnen worden genomen.

Toepassing Code Diversiteit en Inclusie

In haar toelichting op de toepassing van de Code Diversiteit en Inclusie licht De Reisopera de omgang met de vier p's uit de code toe (personeel, programma, publiek, partners). De instelling wil een open, veilige cultuur creëren waar iedereen welkom is, los van nationaliteit, kleur, geslacht, burgerlijke staat, levensopvatting, seksuele geaardheid, sociaaleconomische status, handicap, opleidingsniveau of leeftijd. Ze licht kort toe hoe ze deze cultuur met haar programma, publiek, personeel en partners wil creëren. De raad mist in de reflectie op de code echter een duidelijk actieplan. Op het gebied van inclusie onder het publiek boekt de instelling vooruitgang; ze kiest voor nieuwe locaties en toegankelijke wijzen van aanbieden en ontwikkelt interactieve programma's voor educatie, participatie en publieksbenadering, voor verschillende doelgroepen. Op het gebied van programma, personeel en partners heeft de organisatie volgens de raad nog een verbeterslag te maken. Omdat de Nederlandse samenleving steeds diverser wordt, en opera van oudsher een westers perspectief representeert, verwacht de raad van de instelling een scherpere visie om inclusie en diversiteit de komende periode te bevorderen.